

Leerplan Orthodoxe Godsdienst Secundair Onderwijs – 4^e jaar ASO

Versie 6 juni 2012

Historische benadering: 6 lessen

Leerplaninhouden	Leerplandoelstellingen	
<p>De Oud Testamentische Tijd:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Vóór, tijdens en na de Babylonische ballingschap aan de hand van de profeten: Jesaja, Jeremia en Daniël. 	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln kunnen de 3 profeten plaatsen in het historisch perspectief: situeren in tijd en ruimte. ➤ De lln kunnen in de kerk de profetenrij terugvinden. ➤ De lln maken kennis met de iconografische voorstelling van deze profeten. 	
<p>De Nieuw Testamentische Tijd:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Aan de hand van minimum drie apostelen, vrij te kiezen door de leerkracht, representatief voor het universeel en oecumenisch karakter van het apostolaat. 	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln kunnen de besproken apostelen plaatsen in het historisch perspectief: situeren in tijd en ruimte. ➤ De lln kunnen in de kerk de apostelen terugvinden. ➤ De lln maken kennis met de iconografische voorstelling van de besproken apostelen. <p>Integratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln zien in dat de missie door de Twaalf, oecumenisch van aard was, onafgezien van volk, ras, taal en overtuiging. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Iconen bekijken waarop alle apostelen aanwezig zijn (Laatste Avondmaal, Communie, Ontslaping van de Moeder Gods, Hemelvaart,...).
<p>Herhaling-opfrissing 1ASO-2ASO-3ASO:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De leerkracht bepaalt vrij hoe uitgebreid deze herhaling is, afhankelijk van de kennis en het niveau van de leerling(en). 	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln kunnen de gebeurtenissen die gezien werden in 1, 2 en 3ASO in grote lijnen weergeven. ➤ De lln kunnen de periode situeren in de tijd, kunnen een tijdsband met eigen woorden uitleggen. ➤ De lln kunnen de godsdienstige periodes/gebeurtenissen situeren in een breder historisch kader (politiek, sociaal-economisch). 	
<p>De vervreemding tussen Oost en West:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De latinocratie: De excommunicatie in 1054: <ul style="list-style-type: none"> - historisch (herh. 3ASO). - en theologisch (niet meer op de diptieken staan, niet meer toegelaten tot de communie van de Kerk). ➤ De kruistochten: de eerste drie kort benoemen en situeren. 	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln kunnen de theologische inhoud van het begrip ‘excommunicatie’ omschrijven. ➤ De lln kunnen de geschiedenis die aan de kruistochten vooraf ging, beknopt situeren. ➤ De lln kunnen de belangrijkste gebeurtenissen uit de 4^e kruistocht beschrijven. ➤ De lln kunnen kritisch omgaan met een slogan als ‘In Naam van God’ en ‘God wil het’ (de strijdkracht van de kruistochten). 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De belangrijkste gebeurtenissen uit de eerste drie kruistochten omschrijven en situeren. ➤ Begrippen evolueren van inhoud (bv. de term ‘katholiek’). ➤ De val van het Byzantijnse Rijk valt samen met het eind van de Middeleeuwen (1453).

<ul style="list-style-type: none"> ➤ De vierde kruistocht in 1204, uitgebreider voorstellen. (De kruistochten kaderen in de wreedheid van de tijd). ➤ De Paleologen: Laat-Byzantijnse culturele bloei. ➤ De 2 pogingen tot hereniging: De belangrijkste poging tot hereniging is het Concilie van Ferrare-Florence 1438-1439 (met Markus van Efeze) ➤ De poging tot hereniging is mislukt: Het gevolg is de val van de stad Constantinopel en het einde van het Byzantijnse Rijk. ➤ Na de splitsing werd een naam gezocht voor de 2 takken: <ul style="list-style-type: none"> - de Rooms-Katholieken en - de Katholiek-Orthodoxen (zelfde credo) ➤ De wederzijdse opheffing van de excommunicatie in 1964. (6/1/1964: Patriarch Athenagoras en Paus Paulus VI). <p><i>Tip :</i> <i>Een goede referentie voor deze onderwerpen is het boek van Mgr Kallistos "L'orthodoxie, l'église des sept conciles" Timothy Ware (2de uitgave 1997 - DDB) of de Engelse versie "The Orthodox church" Timothy Ware (Penguin Books Great Britain) alsook het boek van Jean Meyendorff « de orthodoxe kerk verleden en heden » uitgeverij Roermond – Maaseik, 1964.</i></p> <p><i>De leerinhouden lopen gelijk met het leerplan geschiedenis van de 2^e graad.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ De Iln kunnen een verband leggen tussen de 4^e kruistocht en het nakende einde van het Byzantijnse Rijk op politiek, economisch vlak met uitzondering van het culturele domein. ➤ De Iln kunnen de belangenvermenging van het concilie herkennen. ➤ De Iln kunnen de termen ‘katholiek’ en ‘orthodox’ herkennen als oorspronkelijk theologische termen. (op vandaag leeft het gebruik van de confessionele betekenis en de theologische betekenis naast elkaar; de term ‘katholiek’ wordt in beide betekenissen gebruikt). ➤ De Iln zien in dat de ‘Geest van verzoening’ sterker is dan de haat. (Pasen, April 2004: Oecumenisch patriarch Bartholomeus zei: “ de geest van verzoening is sterker dan de haat, wij ontvangen met dankbaarheid en eerbiedigen uw hartelijk gebaar voor de tragische gebeurtenissen van de 4de kruistocht. De geest van verzoening van de verrijzenis,... roept ons op naar verzoening van onze kerken”). <p>Integratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De Iln kunnen kritisch omgaan met slogans en de misleidende boodschap die erin verborgen kan zitten. (het omgaan met slogans actualiseren versus authenticiteit van het geloof). ➤ De Iln kunnen kritisch omgaan met de kracht van woorden. ➤ De Iln zien in dat een juiste begripsomschrijving fundamenteel is voor een juiste dialoog. 	<p>(1453: boekdrukkunst, 1492: Ontdekking van Amerika).</p>
--	---	---

Heiligen: 2 à 3 lessen		
Leerplaninhouden	Leerplandoelstellingen	
<p>Heiligen 10e tot 15e E:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Enkele heiligen bespreken. (bv. Sergej van Rhadonez, Andrej Roeblov, Nilus van Calabria, Nil Sorskij, Athanasius de Athoniet, Jozef van Volokolamsk, Markus van Efeze ...). <p><i>Nota: Sergej van Rhadonez en Andrej Roeblov plaatsten het begrip 'Drie-Eenheid' op de voorgrond in het Slavisch universum. De vorige jaren lag de nadruk op de 'Sofia', de 'Wijsheid'.</i></p> <p><i>Jozef van Volokolamsk: 2 tegenpolen: moet de kerk rijk zijn?</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ja, zo kan ze geven aan de armen 2) nee, de kerk moet nederig zijn. 	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln kunnen de heiligen situeren in tijd en ruimte. ➤ De lln kunnen in grote lijnen het leven van de besproken heiligen navertellen. ➤ De lln kunnen in grote lijnen hun bijdrage aan de Orthodoxie bespreken. ➤ De lln herkennen de terugkomende elementen bij het leven van heiligen (strijd, twijfel, vernedering, gebed, ascese, vasten, drang naar vereniging met God, ...) (tip: film van A. Roeblov). ➤ De lln herkennen daarin de roeping van elke christen. ➤ De lln kunnen aan de hand van voorbeelden aanduiden dat het gaat om een persoonlijke levensweg en de weg naar het Leven. <p>Integratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln zien in dat degene die werkt aan de heiligheid, werkt aan een betere wereld. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Thema's als 'vergoddelijking', 'theosis', 'genade', 'transfiguratie'. ➤ Feest van de Transfiguratie.
Liturgische benadering: 6 lessen		
Leerplaninhouden	Leerplandoelstellingen	
<p>Tabernakel - Tempel - Kerk:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De evolutie van tabernakel naar tempel naar Kerk. ➤ De evolutie van de Kerk als Lichaam: Mozes in de woestijn, waar het tabernakel is, daar is de Kerk. Nu: waar de Kerk is daar is het Lichaam. 	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln realiseren zich dat deze begrippen te plaatsen zijn in tijd en ruimte. ➤ De lln kunnen aan de hand van enkele hoogtepunten uit de openbaringsgeschiedenis deze begrippen verduidelijken. ➤ De lln zien in dat doorheen de openbaringsgeschiedenis het gaat over het vitaal milieu van de christen (tabernakel – tempel – kerk). 	
<p>De Grote Vasten</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De Grote Vasten belichten vanuit het gebed van Efrem de Syriër. ➤ Vasten is navolgen van de regels van de Kerk als uitdrukking van een innerlijk leven (leven in gebed, onthouding, vrijgevigheid, ...). ➤ De Grote en Heilige week: de profetieën uit de Grote en Heilige Week lezen in het licht van het evangelie. (De leerkracht maakt zelf een keuze uit de profetieën – cursus OVC). 	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln maken kennis met het gebed van de H. Efrem en kunnen dit plaatsen in de Grote Vasten. ➤ De lln kunnen het gebed van de H. Efrem de Syriër belichten: de 4 kerngedachten. ➤ De lln weten dat deze monnik een plaats heeft in de liturgie van de Kerk. ➤ De lln kunnen de geest van de vasten verwoorden: waarom vasten wij? ➤ De lln kunnen aanduiden dat het gaat om een voorafbeelding/beeldspraak met betrekking tot het mysterie van de 	

<p><i>Boek van A. Schmemmann (over het gebed van Efreem de Syriër).</i> <i>Meneon V van Den Haag: kleinere feesten januari tot en met mei: 28 januari “H. Efraïm de Syriër” p.82.</i> <i>Vers la joie pascale (S. Lossky).</i></p>	<p>verrijzenis/opstanding.</p> <p>Integratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln zien in dat deze 4 kerngedachten moeten geïntegreerd worden in het persoonlijk leven, in het leven met de omgeving; dat het 4 belangrijke ankerpunten zijn in ons leven met de ander. 	
<p>Pasen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De diensten van Pasen: van de dood naar het leven. ➤ De hymne van Pasen. ➤ ‘Zijt ge nog niet allen binnengegaan in de vreugde van Uw Heer?’ (Paaspreek Johannes Chrysostomus). 	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln kunnen de thema’s benoemen die aan bod komen in de paasdiensten. ➤ De lln kunnen de grote momenten van het paasgebeuren situeren in de tijd en in de ruimte. ➤ De lln krijgen inzicht in de dimensie van dood naar eeuwig leven. ➤ De lln maken kennis met de paasgroet van Pasen in verschillende talen. <p>Integratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln maken kennis met de paaskreet/paasgroet in de verschillende talen en het oecumenisch karakter van de paasviering. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De voorafbeeldingen van de Verrijzenis: Abraham – Jozef – Jozua – Jona ... ➤ Link met Oud Testament: Pesach – Pasen. ➤ Het begrip ‘eeuwigheid’ (Gr: ‘eon’).
<p>De zondagen van Pasen in het licht van de verrijzenis: (Opstanding en verrijzenis, afbeeldingen voor en na Pasen).</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Thomaszondag. ➤ Myrondraagsters. ➤ Genezing van de verlamde. ➤ De Samaritaanse. ➤ Genezing van de blindgeborene. 	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln kunnen de verschillende zondagen na Pasen benoemen en visualiseren. ➤ De lln herkennen de zondagen aan de hand van de iconen en het troparion. ➤ De lln kunnen de gemeenschappelijke boodschap in deze evangelieteksten verwoorden. 	
<p>Bijbelse benadering: 2 à 3 lessen</p>		
<p>Leerplaninhouden</p>	<p>Leerplandoelstellingen</p>	
<p>De Bijbel: de betrouwbaarheid:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De oude manuscripten. ➤ Archeologie. <p><i>De betrouwbaarheid in de bijbelse tijd is het geopenbaarde Woord van God.</i> <i>De betrouwbaarheid voor de mens vandaag is ook de wetenschappelijke betrouwbaarheid.</i></p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln maken kennis met enkele grote voorbeelden van bijbelse manuscripten (Oud en Nieuw Testament). ➤ De lln zien in dat de betrouwbaarheid in de oudtestamentische tijd ligt in het Woord van God. ➤ De lln beseffen dat voor het Joodse volk, het historisch perspectief een zeer belangrijke plaats inneemt. <p>Integratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln zien in dat het Oude Testament ook de basis is van de 3 monotheïstische godsdiensten (Joden, Christenen en Moslims). ➤ De lln staan open voor de wetenschap (een wetenschappelijke benadering). 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De godsdienstige betrouwbaarheid en wetenschappelijke betrouwbaarheid vullen elkaar aan, zijn complementair.

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln maken kennis met de betrouwbaarheid van een historisch document/bron. (Betrouwbaarheid is een relatief begrip). 	
<p>Oud Testamentische bijbellezingen uit vespers door het kerkelijk liturgisch jaar heen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ vrij te kiezen doorheen het jaar maar in de lijn van belofte naar menswording van Christus, van aankondiging tot openbaring (prefiguraties). <p><i>Tip: Jaarkrans van zijn goedheid.</i></p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln kunnen het verhaal navertellen. ➤ De lln kunnen het verband leggen tussen de beeldspraak van het Oude Testament met betrekking tot het kerkelijk feest. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De profeet Jesaja, Jeremias, Ezechiël historisch situeren. Jesaja linken aan het huwelijk, Ezechiël linken aan de maagdelijkheid van Moeder Gods.
<p>Dogmatisch-theologische benadering: 5 à 6 lessen</p>		
<p>Leerplaninhouden</p>	<p>Leerplandoelstellingen</p>	
<p>De eschatologie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De eucharistie herdenkt, stelt tegenwoordig en beeldt vooraf de wederkomst van Christus. (Aan de hand van de teksten uit de liturgie van de heilige Johannes Chrysostomos: ‘wij herdenken, stellen nu tegenwoordig alles wat reeds geschied is ...’) 	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln maken kennis met deze liturgische realiteit doorheen teksten uit de liturgie (tekst na epiklese: wij gedenken de heiligen, de overledenen, gans de kerk – dit omwille van de epiklese). ➤ De lln maken kennis met de iconografische voorstelling van het Laatste Oordeel (A. Roeblov) (zachtheid van het oordeel). <p>Integratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln leren de anderen niet te beoordelen. Het oordeel komt toe aan Christus. 	
<p>Sacrament of Mysterie van de Liefde, van de Broeder</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De natuur van God is Liefde, Liefde is relatie (Drie-Eenheid). ➤ De mens is geschapen naar het beeld van God (naar het beeld van de Liefde; impliceert relatie). De zondag herdenkt stelt tegenwoordig en is een voorafbeelding van het mysterie van de liefde. De natuur van God is Liefde. Liefde is relatie (Drie-Eenheid Roeblov). <p><i>Tip: De weg van Christus Kalistos Ware</i></p> <p><i>Tip: ‘Leven als Kerk, communio met de andere’ – 8^e Westeuropees Orthodox congres Blankenberge. Dienstbaarheid (de Heer dienen door anderen te dienen):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ik ben niet gekomen om gediend te worden maar om te dienen. 	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln kunnen het begrip ‘liefde/Liefde’ met eigen woorden omschrijven. ➤ De lln maken kennis met liefde/haat als universele ervaring. ➤ De lln kunnen Liefde beschrijven als de natuur van God. ➤ De lln kunnen de icoon van A. Roeblov lezen als beeld van de Liefde van God. ➤ De lln verwoorden het verband tussen liefde en relatie. <p>Integratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln herkennen de begrippen relatie en liefde als hoeksteen van de samenleving. 	<p>Uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ‘De som van alle kennis is liefde’ zegt Paulus. En ‘als ge de liefde niet hebt, hebt ge niets.’ 1 Korinthiërs 13, 1-13

<ul style="list-style-type: none"> - Als ge uw gave komt brengen naar het altaar en het schiet u te binnen dat uw broeder iets tegen u heeft, laat dan uw gave voor het altaar achter en Mt. 5, 23-24. - Emmaüs: Jezus blijft verborgen (vreemdeling, onbekende) tot op het ogenblik waarop hij in huis en aan tafel wordt uitgenodigd. - Laatste Oordeel: verborgen aanwezigheid van Christus in ieder menselijk wezen dat nood heeft aan onze hulp, liefde, medelijden, medeleven. - Instelling van de Eucharistie: na Zijn medeleven betoond te hebben aan de mensen. Na de eucharistie: wassen van de voeten. <p>Mysterie van de Broeder is tegelijk het Mysterie van onze vrijheid en onze redding. H. Antonius: 'Het leven en de dood zijn afhankelijk van onze naaste. Inderdaad indien wij onze broeder winnen, winnen wij God. Maar indien wij onze broeder tot schande zijn, zondigen wij tegen Christus' (apoft. PG65,77)</p>		
<p>Het Levenschenkende Kruis, Gods oneindige Liefde</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De betekenis van het kruis: van het historische materiële kruis en zijn functie naar het Kruis als symbool van redding. ➤ De Onsterfelijke sterft aan het kruis uit liefde voor de mensen. ➤ Het kruis als middel tot bevrijding. <p><i>Er is geen verrijzenis zonder Kruis. Er is geen bevrijding zonder offer.</i></p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln zien het kruis als levenschenkend kruis, als teken van liefde. ➤ De lln begrijpen dat het kruis geen 'dwaasheid (absurditeit)' is maar redding veroorzaakt. ➤ De lln zien in dat zich bevrijden, te maken heeft met aan iets te verzaken. In zichzelf kruisigen wat hinderlijk is. <p>Integratiedoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln zien in dat elkeen die vooruit wil, een kruis te dragen heeft. 	

Actualiteit		
Leerplaninhouden	Leerplandoelstellingen	
<p>Actuele thema's</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Aansluiten bij de actualiteit telkens zich de noodzaak voordoet (bv. week van ...) ➤ Via evangelie en epistellezingen; via tekst. ➤ Aansluiten bij het thema; bij de leefwereld van de jongeren; bij situaties in de media, de wereld. 	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln kunnen de orthodoxe visie op de gegeven thema's verwoorden. ➤ De lln worden gevoelig voor wat in hen en rondom hen, dichtbij of veraf gebeurt. 	
Oecumene: 2 à 3 lessen		
Leerplaninhouden	Leerplandoelstellingen	
<p>De interkerkelijke relaties binnen de Orthodoxe Kerk</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De kracht van de dialoog. De dialoog is de voorwaarde om Kerk te zijn. ➤ De eucharistische liturgie is de uitdrukking van de volmaakte dialoog. ➤ Dialoog impliceert ook luisterbereidheid. De dialoog is respect voor de andere. Elke andere is mijn naaste. <p><i>Tip: Synology 'De spiritualiteit van de dialoog'.</i></p>	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln verwoorden hun ervaring met de aanwezigheid van de verschillende Orthodoxe Kerken in ons land: Hoe ervaren zij deze verscheidenheid? ➤ De lln begrijpen dat de dialoog de hoeksteen is voor elke relatie binnen de kerk. ➤ De lln zien in dat het eucharistische gebed een eenstemmig gebed is. ➤ De lln kunnen naar elkaar luisteren in verband met kerkelijke gebruiken. ➤ De lln zien in dat de basis van de boodschap overal en voor iedereen dezelfde is, de invulling en de uitdrukking kunnen situationeel gebonden zijn. 	
<p>De 'Oecumenische beweging in West-Europa</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De dialoog binnen de christelijke kerken duiden (Katholiek, Protestants, Orthodox). ➤ De historische ontmoeting tussen de Orthodoxie en de Kerken van het Westen: het Katholicisme en het Protestantisme belichten. ➤ De interlevensbeschouwelijke dialoog en samenwerking. 	<p>Basisdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De lln staan open voor de andere christenen. ➤ De lln kunnen luisteren naar hun broeders in Christus. ➤ De lln kunnen het ontstaan van de oecumenische beweging duiden. ➤ De lln getuigen van een geest van openheid. ➤ De lln kunnen zich inleven in de levensbeschouwelijke eigenheid van de ander. ➤ De lln kunnen zinvol vertellen over hun eigen levensbeschouwing. 	